

BEHANDELING VAN OPTIEVERKLARINGEN

1. Algemene inleiding

Een vreemdeling kan op verschillende gronden een optieverklaring afleggen. Deze gronden zijn geregeld in de artikelen 6, 26, 28 RWN en V RRWN.

Een vreemdeling kan altijd, ook al voldoet hij niet aan de voorwaarden, een optieverklaring afleggen door het ondertekenen van een verklaring. De burgemeester moet daarna een beslissing nemen. Iemand kan er belang bij hebben om een officiële beslissing uit te lokken. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de vreemdeling het niet eens is met een bepaalde voorwaarde of de uitleg daarvan en daarover een procedure wil gaan voeren. Zonder officiële beslissing is een procedure niet mogelijk en een beslissing kan pas gegeven worden na een aanvraag.

In een dergelijk geval is het echter wel belangrijk dat de gemeente de vreemdeling uitdrukkelijk heeft verteld (geïnformeerd) dat hij niet aan de voorwaarden voldoet en dat geadviseerd is om geen optieverklaring in te dienen. Eventueel zou je de vreemdeling hiervoor kunnen laten tekenen (om je in te dekken tegen aansprakelijkheid).

Minderjarige kinderen kunnen eventueel in de verkrijging van het Nederlanderschap delen, indien deze kinderen met naam worden genoemd in de verklaring van de ouder.

Na het afleggen van de verklaring wordt door de gemeente onderzocht of de vreemdeling aan de toepasselijke voorwaarden voldoet. Indien aan de voorwaarden wordt voldaan, dan moet op grond van artikel 6 lid 3 RWN ook nog bekeken of er ten aanzien van de vreemdeling en eventueel zijn kinderen, die 16 jaar of ouder zijn, sprake is van criminele antecedenten. Het beleid dat hierbij geldt is beschreven in de Handleiding bij artikel 9 RWN (dit is het zogenaamde openbare orde beleid). Bij de behandeling van de wet is bepaald dat het openbare orde beleid, zoals dat geldt bij naturalisatie, op gronden van rechtszekerheid en gelijkheid ook van toepassing is bij optie. De praktijk leert dat het vooral deze grond is, die een bevestiging van het Nederlanderschap in de weg staat.

Voordat ik in ga over hoe er dan gehandeld moet worden, eerst nog enige informatie over de Algemene wet bestuursrecht (Awb)

2. Algemene wet bestuursrecht

Naast de Rijkswet is de Awb van toepassing op de beslissingen die genomen worden naar aanleiding van de afgelegde optieverklaringen.

De Awb regelt onder andere een aantal normen die algemeen van toepassing zijn bij het nemen van beslissingen door bestuursorganen, dus ook op de beslissing in het kader van de optieprocedure. Van belang zijn hierbij zijn de zogenaamde algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Een aantal van deze beginselen zijn in de Awb neergelegd. De volgende zijn van belang

- **Zorgvuldig onderzoek (art. 3:2 Awb).** Dit betekent dat een bestuursorgaan actief op zoek behoort te gaan naar alle feiten en omstandigheden die van belang zijn voor het nemen van de beslissing. Praktisch: de gemeente zal actief op zoek moeten gaan of een vreemdeling aan alle voorwaarden voldoet (toelating, hoofdverblijf en openbare orde). Naast het raadplegen van het GBA kan het bijvoorbeeld ook nodig zijn om de PK op te vragen bij gemeente of nadere informatie bij de vreemdeling zelf op te vragen.
- **Belangenafweging (3:4 Awb).** Het belang van de vreemdeling om Nederlander te worden behoort te worden afgewogen tegen het belang van de overheid om dit te weigeren. Hierbij is het van belang om een onderscheid te maken tussen de voorwaarden voor optie (die in de wet zijn beschreven) en het openbare orde beleid (dat door het ministerie officieel is vastgelegd en gepubliceerd). Van de wet kan enkel bij zeer hoge uitzondering worden afgeweken, van beleid is dat in principe eerder mogelijk. Echter de Raad van State acht een afwijking van het openbare orde beleid niet snel nodig. Dit geldt dus ook voor ons. Maar het is goed om in het achterhoofd te houden dat je je altijd zult moeten afvragen of er sprake is van bijzondere omstandigheden, waardoor van het beleid moet worden afgeweken.
- **Toetsing advies (3:9 Awb).** Dit betekent dat een advies (zo zie ik bijvoorbeeld het bericht omtrent toelating = BOT) getoetst behoort te worden op juistheid, je mag de conclusie dus niet

zondermeer volgen. Helaas blijkt dat het BOT niet echt zorgvuldig wordt opgesteld. De VD maakt zich er een beetje makkelijk van af. Dit betekent dat we het advies niet te snel zondermeer kunnen opvolgen. Soms zal dus nader onderzoek moeten worden gedaan.

- **Kennisgeving van voornemen aanvraag af te wijzen (art. 4:7 Awb).** Indien een verzoek is ingediend en het bestuursorgaan is van plan om het verzoek af te wijzen, dan behoort de vreemdeling van dit voornemen in kennis te worden gesteld met daarbij een mogelijkheid om binnen een bepaalde termijn zijn zienswijze naar voren te brengen. Mochten er nieuwe gegevens naar voren worden gebracht, dan zullen deze eerst nader onderzocht moeten worden of nadere informatie moeten worden opgevraagd bij de vreemdeling. Ook zal er in de definitieve beslissing ingegaan moeten worden op hetgeen de vreemdeling naar voren heeft gebracht. Dit is weer nodig om aan het motiveringsvereiste te voldoen.
- **Deugdelijke motivering (art. 3:46).** Een beslissing, dus bijvoorbeeld het weigeren van het bevestigen van het Nederlanderschap, behoort logisch en consistent gemotiveerd te zijn. Op basis van genoemde feiten, omstandigheden en de toepasselijke wet/beleid zou de vreemdeling de redenering, die geleid heeft tot de weigering moeten kunnen volgen.
- **Inherente afwijkingsbevoegdheid (art. 4:84 Awb).** Een bestuursorgaan mag afwijken van het toepasselijke beleid in geval dat er sprake is van bijzondere omstandigheden. Dit geldt vooral ten aanzien van het beleid, dus bijvoorbeeld het openbare orde beleid. De letterlijke tekst van art. 4:84 luidt: Het bestuursorgaan handelt overeenkomstig de beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen. Zoals gemeld, acht de Raad van State hier niet snel een aanleiding toe, echter uitgesloten is het niet. Er is bijvoorbeeld een uitspraak (de precieze details weet ik niet meer) waarbij iemand zijn vuilniszak te vroeg had buiten gezet en daarvoor, bij vergissing, een boete van fl. 1000,- opgelegd kreeg. Die boete is betaald, maar de naturalisatie ging niet door. Dat gaat mij toch iets te ver, als dat de enige overtreding was. In zo'n geval zou naar mijn mening wel afgeweken kunnen worden van het openbare orde beleid.

De Awb bepaalt ook nog het een en ander over termijnen, waarbinnen een beslissing genomen moet worden. De Awb termijnen gelden, tenzij de specifieke wet andere termijnen regelt. De RWN regelt de termijnen waarbinnen op een optieverklaring gereageerd moet worden, namelijk 13 weken, met een verlengingsmogelijkheid van nog eens 13 weken. Indien de termijn van 13 weken niet gehaald wordt dan zou de vreemdeling hierover geïnformeerd moeten worden.

De beslistermijn wordt voor de gemeente opgeschort in een aantal situaties. Onder andere als er nog gegevens ontbreken en betrokkene een zogenaamde hersteltermijn krijgt (4:15 Awb). Uit de wet blijkt niet dat het vragen om de zienswijze van betrokkene de beslistermijn opschort, maar dit lijkt me wel een reden, waarom een beslissing langer op zich zou kunnen laten wachten.

Hoewel het netjes is om je als gemeente aan de termijnen te houden, zijn deze termijn niet fataal, in die zin dat er een sanctie op staat. De termijnen zijn "van openbare orde" en er kan daarom van afgeweken worden. Er bestaat wel het risico dat er een klacht wordt ingediend indien het te gortig wordt.

Voor de burger zijn bezwaar- en beroepstermijnen wel fataal. Als je te laat bent kun je in principe geen bezwaar of beroep in stellen. Dit lijdt uitzondering indien er bijzondere omstandigheden zijn, waardoor je niet tijdig beroep kon instellen (bijvoorbeeld ziekenhuisopname).

De termijn die gegeven wordt in de zienswijze brief (drie weken) is niet fataal. Dit betekent dat brieven die na de termijn binnenkomen, wel meegenomen moeten worden bij de beslissing, indien de beslissing nog niet genomen is.

Van belang hierbij is ook nog dat de Awb bepaalt (voor de fatale termijnen) dat bij verzending per post een bezwaar- of beroepsschrift tijdig is ingediend indien het voor het einde van de termijn ter post is bezorgd, mits het niet later dan een week na afloop van de termijn is ontvangen. Naar mijn idee zou dit doorgetrokken kunnen worden naar de termijn in de zienswijze brief met als gevolg dat de afwijzingsbrief pas na vier weken na de zienswijze brief verzonden kan worden.

De praktijk van de standaardbrieven

Er zijn twee standaardbrieven (in W4Y): weigering optieverklaring en zienswijze optieverklaring. Beide brieven zijn geschreven voor de weigering van de bevestiging van het Nederlandschap in verband met de openbare orde problemen. De brieven zijn bewust kort gehouden om ze overzichtelijk te houden.

Met F I I kan van invulveld naar invulveld gesprongen worden en kan ingevuld worden, wat ingevuld moet worden. Indien er niets ingevuld hoeft te worden kan “spatie” of “delete” ingegeven worden.

In de bijlage bij de standaardbrieven staan mogelijke zinnen die ingevuld kunnen worden.

De werkwijze is als volgt. Er wordt eerst gekeken van welk strafbaar feit of van welke sanctie er sprake is. Daarna wordt in de bijlage gekeken naar de zinsconstructies, onder het toepasselijke kopje. Dus staat er nog een straf open en moet er een zienswijze brief opgesteld worden, dan wordt gekeken naar de zinnen onder A.1. Indien de optie geweigerd wordt, dan wordt gekeken onder B.2.

Indien er een kaal invulveld in de bijlage staat (en niet iets tussen blokhaken) dan betekent dat, dat er uit de opsomming die daarna volgt, één zin gekozen moet worden.

Met “kopiëren” en “plakken” kunnen de toepasselijke zinnen in de standaard brief worden ingevoegd, ze kunnen ook overgetypt worden. Het is wel belangrijk om de tekst letterlijk te gebruiken, zodat het strafbare feit goed omschreven wordt.

In bijlage staat ook nog een korte toelichting op de brieven en hoe te handelen indien de vreemdeling gereageerd heeft op de zienswijze brief.

Als bijlagen voeg ik hierbij de twee standaardbrieven en een voorbeeld hoe de brieven aangepast zouden kunnen worden indien niet de aanvrager een openbare orde probleem heeft maar zijn kind. Ik spreek in die brieven van “zoon” omdat het meestal een zoon is die problemen oplevert.